

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

ГОД. I, БР. 1
ШТИП, 2016

VOL. I, NO 1
STIP, 2016

ПАЛИМПСЕСТ

**Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања**

PALIMPSEST

**International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research**

**Год. I, Бр. 1
Штип, 2016**

**Vol. I, No 1
Stip, 2016**

ISSN 2545-3998
<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Република Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Гурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, United States of America
Tole Belcev, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Republic of Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moskow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercrusse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Даница Гавриловска–Атанасовска (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, Македонија
ISSN 2545-3998

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Marija Leontik (Turkish language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, Macedonia
ISSN 2545-3998

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice per year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

- 11** ПРЕДГОВОР
Проф. д-р Виолета Димова, прв декан на Филолошкиот факултет во Штип
FOREWORD
Prof. Violeta Dimova, the first Dean of the Faculty of Philology in Stip

ЈАЗИК / LANGUAGE

- 15** **Marija Kusevska**
DESCRIBING SPEECH ACTS FROM CROSS-CULTURAL
AND INTERLANGUAGE PERSPECTIVE
- 27** **Costanza Geddes da Filicaia**
“TIRINNANZI” O “TYRYNNANZY”? IL *GIORNALINO DI GIAN
BURRASCA* E LA GRAFFIANTE IRONIA ONOMASTICA DI LUIGI
BERTELLI
Costanza Geddes da Filicaia
“TIRINNANZI” OR “TYRYNNANZY”? THE *GIORNALINO DI GIAN
BURRASCA* AND LUIGI BERTELLI’S MORDANT IRONY ON NAMES
- 37** **Paolo Orrù**
STRATEGIE DISCORATIVE DELL’INFORMAZIONE TELEVISIVA NEL
DISCORSO SULLE MIGRAZIONI, ALCUNI APPUNTI LINGUISTICI
SUL CASO ITALIANO
Paolo Orrù
DISCOURSIIVE STRATEGIES OF THE TV INFORMATION IN THE
DISCOURSE ABOUT MIGRATIONS, SOME LINGUISTIC POINTS
REGARDING THE ITALIAN CASE
- 53** **Марија Гркова**
ОСВРТ КОН УСВОЈУВАЊЕТО НА ГРАМАТИЧКИТЕ КАТЕГОРИИ
КАЈ ИМЕНКИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ
Marija Grkova
REVIEW OF THE ACQUISITION OF THE GRAMMATICAL CATEGORIES
OF NOUNS IN MACEDONIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 67** **Марија Ѓорѓиева-Димова**
ИНТЕРПРЕТАТИВНИ ОСЦИЛАЦИИ МЕЃУ ТЕКСТОТ И КОНТЕКСТОТ
Marija Gjorgjieva Dimova
INTERPRETATIVE OSCILLATIONS BETWEEN TEXT AND CONTEXT

- 81 Vesna Mojsova-Chepisevska**
 КУЛТУРНАТА ДРУГОСТ НИЗ „ТЕЧНИОТ ГОВОР“ НА ПОЕТСКИОТ
 ЗБОР И ФОТОГРАФИЈАТА
 Vesna Mojsova Chepisevska
 THE CULTURAL DIFFERENCE THROUGH “THE FLUENT SPEECH” OF
 THE POETIC WORD AND PHOTOGRAPHY
- 93 Ивица Максимовски**
 СЕМАНТИКАТА И СИМБОЛИКАТА
 ВО „ЛОША ТЕТКА И ДРУГИ РАСКАЗИ“ ОД КОВИЛОСКИ
 Ivica Maksimovski
 SEMANTICS AND SYMBOLISM
 IN “BAD AUNT AND OTHER SHORT STORIES” BY KOVILOSKI
- 101 Nazlı Rânâ Gürel**
 NECİP FAZIL KISAKÜREK’İN BİR ADAM YARATMA
 ADLI PİYESİNDE ELEŞTİREL YAKLAŞIMLAR
 Nazli Rana Gurel
 CRITICAL APPROACH FOR ‘TO CREATE A MAN’ BY NECİP FAZIL
- 109 Ivona Stojanovska**
 BAHRÎ VE DİVANI
 Ivona Stojanovska
 BAHRI AND HIS DIVAN
- 119 Славчо Ковилоски**
 ЗАПИСИТЕ НА КУЗМАН ШАПКАРЕВ ЗА МАШКО-ЖЕНСКИТЕ
 ОДНОСИ И МАКЕДОНСКОТО ОБИЧАЈНО ПРАВО
 Slavcho Koviloski
 KUZMAN SHAPKAREV’S RECORDS OF MALE-FEMALE RELATIONS
 AND MACEDONIAN CUSTOMARY LAW
- 127 Луси Караниколова-Чочоровска**
 СУДБИНСКАТА ЕНЕРГИЈА НА ПОЕТСКАТА РЕЧ (ЗА ПОЕТСКАТА
 СУДБИНА НА ГАНЕ ТОДОРОВСКИ, АТАНАС ВАНГЕЛОВ И ТОДОР
 ЧАЛОВСКИ)
 Lusi Karanikolova-Chochorovska
 THE DESTINAL ENERGY OF THE POETIC WORD (FOR THE POETIC
 DESTINY OF GANE TODOROVSKI, ATANAS VANGELOV AND TODOR
 CHALOVSKI)
- 135 Miruna Craciunescu**
 RÉACTIVATION D’UN IMAGINAIRE DU XVIIIE SIÈCLE DANS LES
ILLUSIONS PERDUES D’HONORÉ DE BALZAC
 Miruna Craciunescu
 IN SEARCH OF A COLLECTIVE IMAGINARY OF THE 18TH CENTURY IN
 BALZAC’S *LOST ILLUSIONS*

149 Eva Gjorgjievska
MARCEL PROUST ET LES PERSONNAGES JUIFS DANS *ALA RECHERCHE DU TEMPS PERDU*
Eva Gjorgjievska
MARCEL PROUST AND THE CHARACTERS OF JEWS IN THE NOVEL *IN SEARCH OF LOST TIME*

161 Искра Тасевска Хаџи-Бошкова
БИОГРАФИЈАТА НА КУЗМАН ШАПКАРЕВ ВО СВЕТЛИНАТА НА БИОГРАФСКИТЕ ДИСКУРСИ
Iskra Tasevska Hadji Boshkova
KUZMAN SHAPKAREV'S BIOGRAPHY IN THE CONTEXT OF BIOGRAPHICAL DISCOURSES

КУЛТУРА / CULTURE

173 Diego Poli
MATTHEW RICCI - LI MADOU: A DIALOGUE ACROSS CULTURES

185 Петар Намичев, Екатерина Намичева
ТРАНСФОРМАЦИЈА НА КУЛТУРНАТА МЕМОРИЈА ПРЕКУ ТРАДИЦИОНАЛНАТА АРХИТЕКТУРА ВО МАКЕДОНИЈА
Petar Namicev, Ekaterina Namiceva
THE TRANSFORMATION OF CULTURAL MEMORY THROUGH THE TRADITIONAL ARCHITECTURE IN MACEDONIA

199 Стојанче Костов
ВЛИЈАНИЕТО НА ШКОЛАТА НА ИГОР АЛЕКСАНДРОВИЧ МОЈСЕЕВ ВО МАКЕДОНСКИТЕ ФОЛКЛОРНИ АНСАМБЛИ
Stojance Kostov
THE INFLUENCE OF THE SCHOOL OF IGOR ALEXANDROVICH MOJSEYEV IN THE MACEDONIAN FOLK DANCE ENSEMBLE

207 Јане Јованов, Катерина Ромашевска
АЗБУКА НА ЧЕШКИТЕ РЕАЛИИ
Jane Jovanov, Katerina Romashevaska
ALPHABET OF CZECH REALITIES

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

213 Igor Rižnar
BLENDED LANGUAGE LEARNING AND FLIPBOARD IN HIGHER EDUCATION

225 Mahmut Çelik, Ümit Süleymani
MAKEDONYA'DA 'TÜRK YAZI DİLİ TARİHİ' KONUSUNU ÜNİVERSİTE TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMLERİNDE "ROL OYNAMA (DRAMATİZASYON) YÖNTEMİYLE ÖĞRETİMİ"

Mahmut Çelik, Ümit Süleymani
THE HISTORY OF TURKISH WRITTEN LANGUAGE TAUGHT AT
UNIVERSITY DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE
IN MACEDONIA WITH ROLEPLAYING (DRAMATIZATION) METHOD

237 Fausto Maria Greco
UN PERCORSO DIDATTICO DI INTERCULTURALITÀ ATTRAVERSO LA
NARRATIVA DI FABIO GEDA
Fausto Maria Greco
A DIDACTIC ITINERARY TOWARDS INTERCULTURALITY THROUGH
THE NARRATIVE OF FABIO GEDA

251 Snezana Petrova, Sevda Lazarevska
L'IDENTITE CULTURELLE ET LES APPROCHES ET PRATIQUES
INTERCULTURELLES DANS L'EDUCATION
Snezana Petrova, Sevda Lazarevska
CULTURAL IDENTITY AND INTERCULTURAL APPROACHES IN
EDUCATION

259 Brikena Xhaferi, Gezim Xhaferi
THE ROLE OF CALL IN FOSTERING LEARNER AUTONOMY – A STUDY
CONDUCTED AT SOUTH EAST EUROPEAN UNIVERSITY IN TETOVO

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

269 François Schmitt
COMPTE-RENDU : «FANTASTIKA (NIELEN) V TALIANESKEJ LITERATURE»
(« LE FANTASTIQUE DANS LA LITTÉRATURE ITALIENNE ET AILLEURS),
PAR EVA MESAROVA
François Schmitt
REVIEW: » «FANTASTIKA (NIELEN) V TALIANESKEJ LITERATURE»
(FANTASTIC IN ITALIAN LITERATURE AND ELSEWHERE), BY EVA
MESAROVÁ

ДОДАТОК / APPENDIX

275 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

КНИЖЕВНОСТ

LITERATURE

Марија Ѓорѓиева-Димова

**ИНТЕРПРЕТАТИВНИ ОСЦИЛАЦИИ МЕЃУ ТЕКСТОТ
И КОНТЕКСТОТ**
(херменевтичките импликации на толкувачките модели
во книжевниот текст)

Апстракт: Целта на овој текст е интерпретативно да се аргументира тезата за херменевтичките импликации на моделите на интерпретација што се интегрирани и илустрирани во рамките на книжевните текстови. Конкретен предмет на интерес е романот *Поседување* на британската авторка Антонија С. Бајат, кој и на структурно и на рамниште на метафикциски постапки и експлицитни коментари илустрира дел од клучните аспекти од теоријата и практиката на толкувањето. Двојната рамка на тематизација на интерпретацијата и демонстрацијата на интерпретативните процеси во рамките на романот артикулира одредени херменевтички концепции што ја ситуираат интерпретацијата меѓу текстот и контекстот (меѓу значењето и смислата, меѓу теоријата и практиката, меѓу „заведувањето“ и „поседувањето“).

Клучни зборови: *книжевна херменевтика, интерпретација, роман, модели на интерпретација.*

1. Теориски контекстуализации

Хрватскиот теоретичар Владимир Бити ги посочува книжевните текстови, чиј репрезент во постмодернистички контекст станува романот, како привилегиран предмет на интерпретација токму поради нивната авторефлексивност, односно поради капацитетите да го свртуваат вниманието врз механизмите на произведување на (сопственото) значење. Притоа, романите како репрезенти на класата книжевни текстови, со оглед на нивната хибридноста, „не се само привилегиран предмет на интерпретација туку и модел според кој треба да се организира интерпретативниот текст“ (Бити, 1997, стр. 151) и, следствено, модел што во себе ги интегрира, ги тематизира и ги демонстрира интерпретативните обрасци. Во насока на одредување на функционирањето на интерпретативните механизми во книжевниот текст особено е инструктивна студијата *Кратка средба со Хомер: интерпретација, фикција и факти во Вистинската приказна на Лукијан* од Софи Рабо. Насловената тријада ја синтетизира појдовната дилема на студијата: до која точка определен факт може да ја потврди или да ја поништи интерпретацијата и до кој степен интерпретацијата може да се потпира врз фактот, односно врз прашањето дали и колку толкувањето може да биде

потврдено и докажано со фактите што постојат надвор од фикцијата? Студијата го фокусира преиспитувањето на релациите меѓу фикционалната книжевност и толкувачката практика и нејзината теориска втемеленост. Одлучувајќи се за текст што проблематизира одделни историографски, биографски и книжевно-историски прашања (Хомер и хомерското прашање), Рабо го елаборира начинот на кој еден фикциски текст генерира интерпретација што би била компетитивно поставена во однос на историскиот факт, но и во однос на другите интерпретации во историографски контекст, со оглед на тоа што прашањето за Хомер е актуелно и во историографски, но и во книжевно-историографски рамки. Елаборирајќи ги начините на кои една фикција може да заснова определена интерпретација, односно начините на кои фикцијата може да се употреби како средство за интерпретација, Рабо ја констатира нужната поврзаност меѓу фикцијата и интерпретацијата. „Ако се случува често знаењето да ѝ претходи на интерпретацијата, не е ретко ни тоа кога интерпретацијата води кон градење податоци за кои ништо не знаеме“ (Рабо, 2005, стр. 274), што идеално функционира во рамките на фикцијата, бидејќи таа „самата за себе е свој факт“ (Рабо, 2005, стр. 280). Поставувајќи ја интерпретацијата во средиштето на вниманието, Рабо ги поентира капацитетите и границите на интерпретацијата отворајќи го просторот за реализација на фикционализирачките тенденции на извесни форми на интерпретација: очигледно потврдата на една интерпретација не може и не мора да се одвива само преку нејзината умешност ниту, пак, само преку нејзината моќ да ги реконструира фактите туку и преку функцијата на нејзината инверзивно симетрична моќ да „предизвика“ фикција. „Интерпретацијата, дури и да најде свој *terminus ad quem* во фикцијата, можеме да се обложиме дека без потребата за интерпретирање нема воопшто да има потреба од фикција за Хомер или за други автори. Фикцијата може да ѝ се закани на работата на интерпретацијата, но без интерпретација нема да има фикција. Токму и во оваа смисла интерпретацијата е уметност“ (Рабо, 2005, стр. 285).

2. Интерпретативни контекстуализации

Романот *Поседување* (1990) на британската авторка Антонија С. Бајат е провокативен предмет на интерпретација, исто колку што романескната структура нуди (можен) образец на толкување: од една страна, во метафикциските коментари се тематизира толкувањето; од друга страна, романескната структура го илустрира толкувачкиот процес со сите негови дилеми, искушенија и постапки. Романескната илустрација на толкувачките процедури е мотивирана и структурно: *Поседување* се темели врз едно општо место во постмодернистичката книжевност – конвенцијата на пронајден ракопис. Станува збор за случајно пронајдени делови од лична преписка, макар што нивното пронаоѓање е само повод што ќе иницира нов и поинаков толкувачки пристап кон постојните

книжевни текстови чии автори се и испраќачите/ примачите на писмата, кои во континуитет се мултиплицираат – на различни места, кај различни сопственици се пронаоѓаат различни писма. Пронајдениот ракопис како предмет на толкување го оправдува и присуството на својот комплемент – процесот на негово читање/ толкување. Оттаму, неслучајно во фокусот на вниманието се поставени токму толкувачите: главните ликови се професионални читатели (книжевни теоретичари и историчари) кои се фиксирани во процесот на нивното истражување: библиотечно, кабинетско, теренско, книшко, интерсубјективно, интердисциплинарно. Ваквата романескна структура му нуди на читателот симетрично поставен сооднос меѓу двете конститутивни позиции во книжевната комуникација: од една страна, авторската, творечка позиција и нејзините производи (книжевните текстови и нивните сателити – писма, дневници, автопоетички расправи); од друга страна, читателската, толкувачка позиција и нејзината продукција (научните студии и статии и, повторно, нивните сателити – писма и дневници). Овој сооднос добива видлива резултанта во замаглувањето на границите меѓу двете позиции (автор – читател/ толкувач), односно во замаглувањето на дистинкцијата читање – пишување, за што романот нуди повеќекратни докази.

Романот ја раскажува приказната што се случува во XX век (започнува во септември 1986 година), а која, освен љубовната врска меѓу двајцата книжевни проучувачи (Мод и Роланд), ја следи и професионалната (не)кооперативност и компетитивност меѓу различните типови научници, меѓу различните научноистражувачки тенденции и толкувачки модели (евидентни се деконструктивистичките, феминистичките, психоаналитичките, па и позитивистичките концепции). Од друга страна, романот ја раскажува и приказната што ја следи животната и творечка судбина на двајца (фиктивни) викторијански поети (Рендолф Хенри Еш и Кристабел Ла Мот), која е опозитна на симултано приопштената приказна од дваесеттиот век. Притоа, дискурзивните интервенции врз двете фабуларни линии го потенцираат спојот меѓу нив, правејќи го видлив со оглед на тоа што: прво, тој спој е структурно мотивиран и, второ, тој е метафорично сугериран. Во првиот случај врската меѓу двете приказни е евидентна, бидејќи авторите од XIX век, нивниот живот и нивниот книжевен опус, се предмет на истражувачки интерес на книжевните проучувачи од XX век. Следствено, како читатели го следиме процесот на толкување на текстовите од XIX век низ теориската призма на XX век. Притоа, и ликовите, а преку нивните коментари и читателите, ја оствестуваат неминовната дистанца во однос на предметот на толкување, дистанца што произлегува од контекстуализациите на толкувањето – историски, културни, теориски, (интер)субјективни:

„Беа деца на времето и на културата кои се недоверливи кон љубовта, кон 'заљубеноста', кон романтичната љубов, кон романсата in

toto, но затоа, пак, за возврат, во избилство го произведуваа јазикот на сексот, на јазичната сексуалност, на анализата, на секцијата, на деконструкцијата“ (Бајат, 2008, стр. 453).¹

Во вториот случај вертикалата меѓу двете приказни е сугерирана поимплицитно: наративната рамка од дваесеттиот век го афирмира читањето/ толкувањето како процес на заведување и на поседување меѓу авторот, текстот и читателот; фабуларната линија од деветнаесеттиот век, пак, ги афирмира заведувањето и поседувањето многу повеќе во творечко-уметничка и креативно-родовска смисла (иако и двете наративни нишки го афирмираат заведувањето и во еротска смисла):

„Сакате ли да ја протегнете својата метафора на заточение или на заведување и врз Уметноста?“ (Бајат, 2008, стр. 175). „Не сум сигурна како да Ви одговорам на прашањето за заточувањето или за заведувањето како својства на Уметноста – како својства на вештината на Арахна, можеби – и, во согласност со тоа, како својства на кривките женски производи – значи, воопшто, не на Вашите големи дела“ (Бајат, 2008, стр. 177).

Симултаното наративно приопштување на приказните и структурно мотивираната врска меѓу нив, што го сугерира односот меѓу продукциската и рецепциската позиција, треба да се посматра и пошироко, во контекст на актуализирањето на мноштвото херменевтички прашања и дилеми. Имено, тој симултанизам е во функција на демонстрирање на односот меѓу книжевните практики (приказната од деветнаесеттиот век), од една страна, и теоријата на книжевноста и на интерпретацијата (приказната од дваесеттиот век), од друга страна.

Конкретно, романот е фокусиран врз релацијата текст – контекст, сфатена како почетна и како финална точка во секој толкувачки чин, но оваа отсечка се демонстрира низ романескната структура, и, повремено, во коментарите на ликовите, така што потребата од неа се потврдува дури на крајот од романот. Во таа насока, *Поседување* актуализира едно поопшто прашање: прашањето за можните/ посакуваните толкувачки пристапи кон текстот и прашањето за границите што треба да ги почитува толкувањето, доколку тие граници ја претставуваат мерата и гаранцијата за интерпретативна валидност. Следствено, романот ја отвора дилемата за модусот на толкувањето:² дали текстот или, пак, контекстот треба да се постави како валиден толкувачки параметар, исто колку што ја актуализира и дилемата дали приоритетот го понесува контекстот на читање/ толкување на текстот или, пак, контекстот на неговото создавање? Во романот на Бајат толкувачкиот модел се проширува, легитимирајќи ги

---

¹ Цитатите се наведуваат според изданието: Antonia S. Byatt (2008). *Zaposjedanje*. Prevela s engleskog Tatjana Jukić. Zagreb: Vuković&Runjić.

² Латинскиот збор *modus* се употребува и со значење на начин, поредок, облик, но и со значење на мера.

и текстот и контекстот на толкувањето и, особено, контекстот на создавање на текстот, како релевантни интерпретативни параметри:

„Имав некои налудничави идеи. Мислев да ги поминам песните – неговите и нејзините – од тоа време – и да видам дали откриваат нешто. Мислев, ако тргнам по истиот пат по кој тој патувал низ Јоркшир – под претпоставка дека можеби и таа била таму – и ако се држам до песните – можеби тоа ќе ме одведе некаде. Веќе откривме една корелација, незамислива за некој што не трагал по таква врска“ (Бајат, 2008, стр. 259).

Потребата од толкувачко еквилибрирање меѓу текстот и контекстот во романот е сугерирана онаму каде што, имплицитно или експлицитно, се предупредува за опасноста контекстот да го „изеде“ текстот, во смисла дека контекстот на читање/ толкување на текстот низ призма на одделни теориски концепции и толкувачки парадигми го загрозува текстот, инсистирајќи по секоја цена да го сведе на проверка и на потврда на категоријалниот систем и на херменевтичките алатки што се оперативни во одредена теорија. Во романот на Бајат оваа димензија е оприсутнета низ пародично-ироничниот однос кон одделните теориски читања и методолошки промислувања на текстовите на викторијанските поети. „Можеби сето тоа е само моја конструкција“, се прашува главниот лик во мигот кога почнува да се сомнева во лабавата врска меѓу текстот и неговото компетентно читање на текстот, кое се реализира врз фонот на теориите што ги преферира толкувачот. Тематизирајќи го толкувањето и демонстрирајќи го толкувачкиот чин, *Поседување* ја заговара релацијата текст – контекст како конститутивна толкувачка отсечка, притоа партикуларизирајќи ја на неколку различни рамништа, каде што односот текст – контекст може да се посматра и како артикулација на препознатливи херменевтички концепции и категории.

2.1. Интерпретативните осцилации меѓу значењето и смислата

Првото рамниште на партикуларизација на односот текст – контекст ги опфаќа манифестациите на толкувачката осцилација меѓу значењето и смислата. Ова рамниште може да се сфати и како артикулација на тезите на Ерик Д. Хирш, чие дистинктивно и комплементарно одредување на значењето (meaning) и на смислата (significance) соодветствува на релацијата текст – контекст, сфатени како два пола на толкувачката отсечка:

„Значењето е она што претставува текстот, она што го означил авторот, користејќи се со одредена низа знаци“ (Хирш, 1983, стр. 26).

Од друга страна, смислата се именува како значење што е поврзано со нешто друго, како „однос меѓу значењето и некоја личност, сфаќање или ситуација или, пак, стварност, сето она што може да се замисли“, што ќе рече дека смислата секогаш е „значење за“, никогаш „значење во“ (Хирш, 2003, стр. 78). Ваквата аналитичка дистинкција го имплицира

значењето како „начело на стабилност“ на интерпретацијата, додека, пак, смислата го овозможува „начелото на промена“, бидејќи значењето за толкувачот може да остане непроменето, а, пак, смислата на тоа значење е варијабилна во зависност од променливиот контекст во кој се актуализира значењето.³ На кој начин овие елементи од херменевтичката теорија на Хирш се артикулираат во *Поседување*, а во прилог на тезата за толкувачката тензија меѓу текстот и контекстот? Сместувајќи го „текстот што е предмет на толкување“ меѓу контекстот на неговото создавање и контекстот на неговото читање/ толкување, романот ги илустрира начините на кои промената во контекстот битно ги менува толкувачките резултати. Повеќекратно, романот ги илустрира начините на кои контекстот го пресретнува текстот, секогаш додавајќи му нова димензија низ толкувачкиот чин: неочекуваните податоци што ги откриваат ликовите во текот на интензивното теренско и текстовно истражување и врските што ги воспоставуваат меѓу нив го реактуализираат контекстот на создавање на текстот, паралелно осознавајќи ја неопходноста и на она што е оставено надвор од официјалните биографии, а што битно интервенира во научното знаење.⁴ На тој начин романот упатува на различните смисловни збогатувања на текстовното значење, контекстуално обусловени, за кои говори Хирш. Конечно, отсечката текст – контекст, партикуларизирана на рамништето каде што толкувањето се реализира како движење меѓу значењето и смислата на текстот, може да се посматра низ призмата на дистинкцијата меѓу толкувањето и нагаѓањето што ја повлекува Умберто Еко: во романот на Бајат ликовите-истражувачи поаѓаат од одредени претпоставки/ нагаѓања кои ги прават во рамките на сопствените толкувачки контексти, но секогаш трагајќи по потврда и по доказ за тие премиси внатре во текстот што е предмет на толкување, бидејќи единствено „текстуалната кохеренција ќе може да го отфрли непромисленото нагаѓање“ (Еко, 2001, стр. 34):

„А, тогаш Роланд наиде на реченица што можеше да значи нешто или ништо. Ништо, ако не се загледаш внимателно... Три седмици подоцна наиде на уште една реченица што е значајна/ безначајна“ (Бајат, 2008, стр. 55). „Пронајдовме многу текстовни докази и кај двајцата поети за тоа дека можеби биле таму заедно, јоршки фрази и пејзажи во *Мелузина*, исти стихови кај двајцата поети, сметаме дека таа сигурно била таму“ (Бајат, 2008, стр. 511).

---

³ Хирш ја прецизира дистинкцијата меѓу валидноста и инвентивноста на толкувањето со тоа што под валидност ја подразбира кореспонденцијата на толкувањето со значењето што е претставено со текстот (Хирш, 1983, стр. 28).

⁴ На пример, официјалната биографија на Еш го претставува како верен сопруг.

2.2. *Интерпретативните осцилации меѓу теоријата и практиката*

Едно рамниште на конкретизација на односот текст – контекст ги опфаќа манифестациите на толкувањето како спрега меѓу теоријата и практиката. Впрочем, по дефиниција, книжевната херменевтика го вклучува двојството на интерпретативна практика (применетата херменевтика) и на теорија на интерпретативната практика (нејзините конвенции, методи и модели). Во *Поседување* идентификувањето на односот теорија – практика е двојно оправдано: со оглед на тоа што романот ја афирмира важноста на толкувачките контекстуализации и со оглед на тоа што главните ликови се книжевни проучувачи, фиксирани во процесот на истражување и на толкување, што, пак, се иницира од и се филтрира низ призмата на нивните научни специјалности и супспецијалности, односно низ призма на преферираните теориско-херменевтички парадигми. Оттаму, индикативно е признание на еден од ликовите во однос на интерпретативните рестрикции што ги чувствува како последица на отсуството на соодветна теориска заднина, односно како последица на недоволната интерпретативна компетентност:

„Кропер брзаше низ биографијата на Ла Мот, но го забавуваше тоа што немаше пристап во библиотечната документација и што не умееше да ги дочита загатките на Лакан во кои феминистките ги облекуваа своите промислувања. Во таа фаза сè уште не беше свесен за празните години во биографијата на Ла Мот ниту, пак, имаше вистински увид во околностите на смртта на Бланш Гловер“ (Бајат, 2008, стр.421).

Поседување го демонстрира интерпретативното меандрирање меѓу теоријата и практиката на толкувањето, но првенствено во насока на потврдување на тензичното и на заемното стимулативно-продуктивно надополнување меѓу нив. Кои се херменевтичките импликации на овие илустрации?

1. Укажување на опасноста од доминација на теоријата која го „измачува“ текстот, заробувајќи го со произволни и со невалидни интерпретации кои произлегуваат од потребата текстот по секоја цена да потврди одредена теориска концепција, односно да ја докаже нејзината интерпретативна применливост. Овој ризик го освестуваат и ликовите:

„Мислам сите тие ракавици, пред малку, си поигравме професионално, средновековни ракавици, ракавици на цинови, Бланш Гловер, Балзакови ракавици, коралски јајници – и сето тоа како сварен мармалад се сведе на – човековата сексуалност. Токму како што Леонора Стерн ја чита сета земја како женско тело – и јазик – целиот јазик“ (Бајат, 2008, стр. 277-278). „Тие⁵ знаат што ќе пронајдат уште пред да го најдат

---

⁵ Се мисли на застапниците на феминистичката критика.

тоа“ (Бајат, 2008, стр. 40). „Неговото време беше време на превласт на наративните теории“ (Бајат, 2008, стр. 147). „Не им верувам на сите тие толкувања. Тие намалуваат“ (Бајат, 2008, стр. 382).

2. Фаворизирање на вештината на толкувачот кој, од позиција на практичар и на практикувач на теориските концепции и врз основа на својата компетентност ќе нè (раз)убеди во функционалноста и во валидноста на одредена толкувачка матрица. Впрочем, ликовите-научници во *Поседување* постојано упатуваат на можноста откритијата до кои доаѓаат низ истражувањето да фрлат нова светлина врз смисловните аспекти на „текстот што е предмет на толкување“, но и пошироко, да доведат до суштински поместувања и во сферата на теоријата на толкувањето:

„Струката можеби ќе мора да преиспита голем дел од она што се смета за извесно“ (Бајат, 2008, стр. 15). „Тоа би променило многу нешта. Самиот фокус на читање на делата на Ла Мот. Дури и анализата на *Мелузина*. Сите тие самовилски теми. Тоа е интригантно“ (Бајат, 2008, стр. 59).

Актуализирајќи ја релацијата теорија – практика на толкувањето, *Поседување* ја фаворизира не само книжевно-уметничката туку и толкувачката практика, давајќи ѝ приоритет во однос на заморувачките и на заморените теории кои честопати симулираат арогантна ученост во однос на предметот на толкување:

„Повеќето критички текстови денес се полни со цитати, но не од песни или од романи. Тоа се цитати од критички авторитети, од теоретичари, од Фројд, од Маркс, од Дерида, од Фуко. Сето тоа е, исто така, возбудливо. Но, тоа ги води критичарите и теоретичарите кон претворање на писателите во соодветни кутии и мрежи на книжевни цитати кои, писателот мора да го чувствува тоа, ги возбудува повеќето од нив во сегашноста, многу повеќе одошто самата книжевност“ (Бајат, 2000, стр. 6).

Овие констатации на Бајат ги препознаваме и во романот:

„Го цитираше Кропер, кој го цитираше Еш“ (Бајат, 2008, стр.276). „Дали Кропер, со методите на истражување и со начинот на размислување, изврши субјекција над Еш? Чија субјективност се проучува тука? Кој е субјектот на реченицата во текстот и како Кропер и Еш се вклопуваат во Лакановата забелешка дека граматичкиот субјект на исказот се разликува од субјектот, од 'јас' како објект за кој говори исказот? Дали тие размислувања се оригинални, па, тукуречи нужно, заклучи дека не се и дека сите можни размислувања за литерарната субјективност во последно време се проучени ревносно“ (Бајат, 2008, стр. 274).

Впрочем, романот во континуитет ги пласира одделните теориски концепции, но, главно, низ призмата на дијалогот и на конфликтот меѓу нив со единствена цел: дискретно да ја покаже нивната недоволност и рестриктивност, нивните пропусти, нивната исцрпеност, евентуално

нивната недоследност, па дури и нивната херметичност во однос на виталноста на книжевноста и на продуктивитетот на имагинацијата. Всушност, ликовите-толкувачи во текот на толкувачката детекција и самите доаѓаат до такви заклучоци:

„Во секое време мора да има непобитни вистини – било да сакаме или да не сакаме да ги побиеме, било да останат или да не останат тие потоа вистинити. Ние живееме во вистината на Фројдовите откритија. Без оглед дали тоа ни се допаѓа или не ни се допаѓа. Без оглед на тоа колку сме ги модификувале. Всушност, ја немаме слободата на претпоставката дека можеби тој погрешил во однос на човековиот карактер. Во деталите, сигурно – но не и гледано во целина“ (Бајат, 2008, стр. 278). „Можеби сме симптоматични за целиот збир преморени научници и теоретичари“ (Бајат, 2008, стр. 291).

Меѓутоа, не само оние што ја проучуваат книжевноста туку и оние што ја создаваат ќе ја констатираат замореноста и истрошеноста, која честопати се алибира со интертекстуалните концепции и со постмодернистичките тези за исцрпеноста:

„Всушност, моја драга г-це Ла Мот, живееме во стар свет, во уморен свет, свет што го продолжи складирањето на шпекулациите и на забележувањата додека вистините ... сега ги замаглија палимпсести преку палимпсести“ (Бајат, 2008, стр. 183).

И токму врз таа заднина стануваат разбирливи и оправдани заложбите на викторијанскиот поет (а и на Бајат) да ги фаворизира креативните потенцијали на имагинацијата:

„Знаете ли – единствениот живот во кој сум сигурен е животот на Имагинацијата?... Кажете ми дека знаете и дека не е лесна, ниту дека лесно може да се отпише – дека постои вистината на Имагинацијата“ (Бајат, 2008, стр. 187).

2.3. Интерпретативните осцилации меѓу заведувањето и поседувањето

Конечното рамниште на партикуларизација на односот текст – контекст го афирмира толкувањето и како осцилација меѓу заведувањето и поседувањето, сфатени како можни толкувачки контекстуализации во смисла: на кој начин и во која мера текстот ќе успее да го заведе читателот, односно дали и колку текстот е сопственост на авторот или, пак, на читателите кои во толкувачкиот чин го присвојуваат и го трансформираат текстот со намерата смисловно да го дополнат. *Поседување* ја демонстрира и повеќезначноста на поимите „заведување“ и „поседување“. Од една страна, романот го актуализира заведувањето,⁶ во

---

⁶ Според *Толковниот речник на македонскиот јазик* (том II, Скопје, 2005, стр. 25) заведувањето ги има следниве конотации: 1. насочи некого на погрешен пат; 2.а. направи некој да тргне по лош пат, кон нешто лошо; 2.б. да измами нешто; 3. освои лице од

смисла да се заведе некој од спротивниот пол (што е илустрирано низ двете љубовни врски во романот). Но, од друга страна, се актуализира и заведувањето во смисла на задоволството и уживањето што му ги нуди текстот на читателот/ толкувачот (во бартовска смисла), инспирирајќи го не само за интерпретативни туку и за сопствените творечки потходи. Во таа насока, „раскажувачкото задоволство“ што ќе го почувствуваат и ќе го именуваат проучувачите во епската поезија на викторијанците резултира во нивното инспирирано опсесивно толкувачко задоволство, а во случајот на Роланд и во конкретен поетски резултат. Второво значенско рамниште на заведувањето го препознаваме низ истражувањето што го спроведуваат Роланд и Мод, низ нивните конкретни интерпретативни активности. Но, паралелно со задоволството што го чувствуваат како резултат на заведеноста од текстот, ликовите-толкувачи ја освестуваат и димензијата на заведувањето како движење во погрешна насока, како одведување по погрешен пат. Впрочем, толкувачката детекција на Мод и на Роланд во голема мера го илустрира движењето меѓу „нагаѓањето“ и „толкувањето“, меѓу „употребата на текстот“ и неговата интерпретација (Еко, 2001, стр. 32-34), меѓу валидните интерпретативни заклучоци и заведеноста во произволни толкувања, што секако е една илустрација на односот текст – контекст. Конотациите на поимот „поседување“ доследно се илустрирани и во романот, кој е насловен токму како *Possession*: ако толкувањето го сфатиме како обид за и како облик на поседување на текстот (бидејќи низ интерпретативниот чин текстот смисловно се дополнува и се „присвојува“), тогаш романот на Бајат нуди повеќекратни манифестации на оваа димензија.⁷

1. Поседување на текстот во физичка смисла: пронајдените писма постојано го менуваат својот сопственик, почнувајќи од испраќачите и примачите (викторијанските поети), па сè до семејните наследници и оние што, по чиста игра на случајот или со калкулирани манипулации, стануваат физички поседувачи на писмата. Несомнено, овој облик на поседување на личната преписка упатува на игрите на употреба и на злоупотреба на моќта, односно на позициите што го доживуваат поседувањето на писмата како ексклузивитет, како надмоќ и како можност да се манипулира со вистината, да се тргува со информациите, не само за научен туку и за личен бенџит:

„Писмата потенцијално се сериозен академски плен“ (Бајат, 2008, стр. 60). „Тој ги сака писмата. Сака да ја има приказната“ (Бајат, 2008, стр. 450). „Размислуваше за Рендолф Хенри Еш. Потрагата по писмата го оддалечи од Еш. Во времето на својата невиност Роланд не беше Ловец,

---

спротивен пол; 4. воведе, воспостави некаква состојба (ред, диктатура); 5. запише, внесе во книга 6. дијалект. одведе некого на определено место, некаде.

⁷ Станува збор за конотации што ги сугерира речничкото објаснување на насловениот поим *possession*.

туку читач, чувствуваше надмоќ над Мортимер Кропер и своевидна еднаквост со Еш, односно некаква врска со Еш, кој пишуваше за него, за интелегентниот читател, за да се потруди. Еш не ги пишуваше писмата ниту за Роланд ниту за некој друг, туку за Кристабел. Пленот на Роланд се претвори во извесна загуба“ (Бајат, 2008, стр. 500).

2. Поседување на текстот во правна смисла: во романот постојано се дебатира околу прашањето за тоа кој (треба да) е вистинскиот, легален наследник и поседувач на писмата. Притоа, освен лаичкото објаснување на дилемата (објаснувањето што го даваат научниците, гледајќи низ призмата на придонесот што ќе го има поседувањето на писмата за науката), постои и правничкото толкување кое, несомнено, ги сугерира амбигвитетите и лавиринтските стапици на судската херменевтика:

„Авторските права на необјавени писма се во посед на нивните автори. Самите писма, физички, се сопственост на примачот. Ако тој не ги врати, а овие се вратени“ (Бајат, 2008, стр. 466). „Ако е писмото неотворено, тогаш прашањето на сопственоста станува мошне интересно. Дали е сопственоста на испраќачот – ако не било примено – или, пак, сопственоста е на примачот, бидејќи писмото лежи неотворено во неговиот гроб?“ (Бајат, 2008, стр. 528). „Писмата – како физички елемент – се сопственост на примачот, но авторското право останува на испраќачот“ (Бајат, 2008, стр. 509).

3. Поседување на текстот во интерпретативна смисла: основниот предуслов за започнување на толкувањето, секако, е предметот на толкување – физички присутен, во читлива и во разбирлива форма, што соодветствува на тезата на Еко дека толкувањето секогаш започнува со т.н. прелиминарна рестрикција и со одбрана на буквалното значење: „Каков било читателски чин може да се одигра само потоа, а не пред примената на оваа рестрикција“ (Еко, 2001, стр. 10). Во тој контекст, во романот ја следиме постапноста на толкувачкиот процес кој ги интегрира комплементарните процеси на разбирање, на објаснување и на толкување. Во поширока смисла, се актуализираат и прашањата што се однесуваат на валидноста на толкувањето: начините на кои ќе се афирмираат параметрите на интерпретативна валидност и врз чија основа ќе се верификува поседувањето на „вистинскиот“ интерпретативен клуч. Таа дилема го распува и главниот лик:

„Имате ли понекогаш чувство дека метафорите ни го јадат светот? Мислам, секако дека сè се врзува и се преврзува, постојано – книжевноста веројатно и се проучува – книжевноста и јас ја проучувам, бидејќи сите тие врски во исто време ми се бескрајно возбудливи, па, сепак, на некој начин се и опасно моќни: како да го имаме клучот за вистинскиот карактер на нештата?“ (Бајат, 2008, стр. 277).

3. Заклучок

Тематизирајќи ги, коментирајќи ги и демонстрирајќи ги дилемите на толкувањето, *Поседување* упатува на две димензии на толкувачкиот чин. Од една страна, ги потенцира илузиите што ги создава толкувањето, амбицирано со потрагата по „вистинскиот клуч“, по конечното значење, потрага која честопати завршува со растворање на текстот во контекстот на толкување до степен на негова непризнатливост. Во таа смисла, треба да се сфатат и пародиско-ироничните проблематизации на одделните толкувачки постапки, на теориските концепции, на книжевните критичари. Впрочем, она што е сугерирано низ романескните постапки, Бајат експлицитно го соопштува и во есеите и во интервјуата:

„Треба да напишам теориска книга во исто време додека пишувам роман. Пукнатината меѓу креативните писатели и критичарите е затворена, забележително, во последните десет-дваесет години, делумно под влијание на структурализмот. Сега постојат академски теоретичари, романиери што се и критичари, како Харолд Блум, кој мисли дека критиката е форма на креативно пишување. Јас не... јас мислам дека критичкото пишување е само начин на откривање како да се пишува добро... Јас секогаш го ставам повисоко пишувањето на романот“.

Од друга страна, *Поседување* упатува и на привилегиите и на задоволствата што произлегуваат токму од тие илузии на толкувањето. Романот го демонстрира бескрајниот трансфер меѓу задоволството на пишувањето, на читањето и на толкувањето, што резултира во чувството дека еден ист текст „ни се чини сосема нов, дотогаш невиден“, но и во чувството дека „текстот отсекогаш е тука, дека ние читателите знаеме дека е тој отсекогаш тука и дека отсекогаш сме го знаеле таков каков што е, иако сега своето знаење првпат сме го препознале и сме го освестиле“ (Бајат, 2008, стр. 501–502).

Библиографија

- Biti, V. (1997). *Pojmovnik suvremene književne teorije*. Zagreb: Matica hrvatska.
Byatt, A. S. (1993). *Passions of the Mind: Selected Writings*. London: Vintage.
Byatt, A. S. (2000). *On Histories and Stories: Selected Essays*. London: Chatto & Windus.
Eco, U. (2001). *Granice tumačenja*. Beograd: Paideia.
Lukijan. (2002). *Djela*. Zagreb: Matica hrvatska.
Hirš, E. D. (1983). *Načela tumačenja*. Beograd: Nolit.

***

- Еко, У. (2007). Постила кон Името на розата. *Мираж*, (18), 1-21. www.mirage.com.mk
Димова, Ѓ. М. (2012). *Повторната средба на Клио и Калиона*. Скопје: Три.
Рабо, С. (2005). Кратка средба со Хомер: интерпретација, фикција и факти во Вистинската приказна на Лукијан. Во: К. Кулавкова/ Ж. Бесиер/ Ф. Дарос (Прир.). *Дијалог на интерпретации*. Скопје: Ѓурѓа.

Фиш, С. (2003). Толкување на Вариорум. Во К. Ќулавкова (Прир.). *Херменевтика и поетика*. Скопје: Култура.

Хирш, Е. Д. (2003). Три димензии на толкувањето. Во К. Ќулавкова (Прир.). *Херменевтика и поетика*. Скопје: Култура.

Marija Gjorgjieva Dimova

Interpretative Oscillations between Text and Context

Abstract: The aim of this text is to confirm the thesis about hermeneutic implications for models of interpretation which are integrated and illustrated within the literary texts. The specific subject of interest is the novel *Possession* by the British author Antonia S. Byatt: which on structural level, on level of metafictional devices and explicit comments illustrates certain crucial aspects of theory and practice of interpretation. The double frame of thematization of the interpretation and demonstration of the interpretative processes within the novel, articulates particular hermeneutic theories which situate the interpretation between the text and the context (between the meaning and significance, between the theory and practice, between the „seduction“ and „possession“).

Keywords: *literary hermeneutics, interpretation, novel, models of interpretation.*

